

KULTURNI TURIZAM

DR TATJANA PIVAC

kulturni turizam = kultura + turizam

- "**Kultura** je skup svih materijalnih i duhovnih vrednosti (proces, promena i tvorevina) koje su nastale kao posledica materijalne i duhovne investicije čoveka u prirodi, društvu i mišljenju, a bez kojih ne bi moglo postojati ljudsko društvo ni u najjednostavnijem obliku organizacije" (Tomka, 1998).

- **Turizam** je skup odnosa i pojava koje proizilaze iz boravka ljudi u mestima van njihovog stalnog mesta boravka. Ti odnosi i pojave su rezultat čovekovih aktivnosti vezanih za posmatranje, doživljavanje i kontaktiranje u prirodnim i sociokulturnim prostorima.

Mnogi elementi u kulturi i turizmu
su zajednički.

**Različito - mesto dešavanja
(kultura se dešava svuda, a
turizam ne).**

Def.kulturnog turizma

UNWTO

Putovanje osoba iz kulturnih motiva: studijska putovanja, putovanja radi posmatranja umetničkih događaja, kulturne ture, putovanja na festivale i druge slične događaje, posećivanje mesta i spomenika u cilju proučavanja folklora ili umetnosti i hodočasništvo.

- Travel Industry Association (TIA) –statistika pokazuje da je tržište kulturnog turizma poraslo sa 10% (od 1996. do 2000.)
- U SAD kulturni turizam čini 14% svih turističkih aktivnosti
- Evropska asocijacija za turizam, slobodno vreme i obrazovanje (ATLAS), prema istraživanjima iz 2007. → od 1997. до 2007. procenat turista koji idu na "kulturene odmore" porastao je sa 17% na preko 30%
- Danas: **40%** svih turističkih kretanja

- Kulturni turizam - najviše zastupljen u zemljama koje mnogo polažu na očuvanje sopstvenog kulturnog nasleđa
- Francuska, Italija, Španija, Velika Britanija - prihodi od turista kojima je prvenstveni cilj upoznavanje sa kulturnim dobrima i kulturnim ostvarenjima = prelaze 1/3 ukupnih prihoda od turizma

Posetioci koji traže kulturne sadržaje:

borave duže,

troše više novca,

bolje su obrazovani,

bolje zarađuju.

Resursi u kulturnom turizmu

- dobra kulturnog nasleđa
- kulturna turistička atrakcija

VRSTE KULTURNOG TURIZMA

- verski turizam,
- kulturno-istorijski turizam,
- “life-seeing” i “life-participating” turizam,
- etnički turizam,
- edukacioni turizam,
- kongresni turizam,
- muzejski turizam,
- umetnički turizam,
- manifestacioni turizam...

Def. kulturnog turiste

Kulturni turisti su turisti koji su posetili atrakcije vezane za kulturu i istoriju tog mesta i naroda, kao što su muzeji, galerije, ili su učestvovali u događajima (manifestacije, festivali) vezanim za lokalnu kulturu.

Postoji više kategorija kulturnih turista:

- **„Visoko motivisanih“**, 15% celokupnog tržišta
- **„Delimično“**, 30% tržišta
- Ljudi za koje je kultura samo **„dodatak“**, 20% tržišta
- **„Slučajni kulturni turista“**, 20% tržišta
- Osobe koje ne bi prisustvovala kulturnoj atrakciji, 15% turista.

- McKercher and du Cros (2003) predložili su 5 tipova kulturnih turista:
 - **Namerni kulturni turista** (razlog posete da nauči o kulturnoj destinaciji, kulturno iskustvo je duboko),
 - **Sightseeing kulturni turista** (ima jak kulturni motiv, ali iskustvo je plitko i orijentisano ka zabavi),
 - **Casual (neformalni) kulturni turista** (ima ograničen kulturni motiv i njegovo iskustvo je plitko),
 - **Slučajni kulturni turista** (kulturni razlozi imaju veoma malu ili čak nikakvu ulogu o poseti destinaciji),
 - **Slučajno otkriven kulturni turista** (mala kulturna motivacija ili bez kulturne motivacije, ali putovanje završavaju sa posetom kulturnim atrakcijama i imaju duboko iskustvo).

KULTURNA DOBRA POD ZAŠTITOM UNESCO-A

- UNESCO danas:
 - ✦ **1031 spomenik**
 - 802 kulturna,
 - 197 prirodna i
 - 32 kombinovana u 163 države

Spisak zaštićenih dobara - na internetu

- Probna lista (tentative list): 1641 dobara, 175 zemlje

EVROPSKE PRESTONICE KULTURE

- Evropska Unija, 1. godina
- Evropski grad kulture
- 1983. godine - Meline Merkuri
- Program - započet u leto 1985. sa Atinom
- **osnovni cilj** - promovisati evropsku kulturnu baštinu i paralelno sa tim razviti kulturni turizam

KULTURNI TURIZAM U SRBIJI

- Kulturno-istorijski spomenici
- Ustanove kulture
- Manifestacije

KREATIVNI TURIZAM

- **kreativni turizam** - oblik turizma koji se razvio iz kulturnog turizma, a uključuje učenje neke veštine za vreme godišnjeg odmora koja pripada kulturi receptivne zemlje odnosno zajednice.
- Kreativni turisti razvijaju - kreativni potencijal, približavaju se lokalnom stanovništvu aktivno učestvujući u radionicama
- u skladu s postmodernističkim konceptom turizma jer promoviše iskustvene aktivnosti.
- turističke agencije danas nude takve kreativne programe koji uključuju kurseve slikanja, izrade predmeta od keramike, kuvanja i sl.
- **svaki turistički boravak izvan stalnog mesta boravka koji uključuje vlastitu izradu određenih predmeta ili učenje nove veštine, kreativni je izraz turista pa se može smatrati kreativnim turizmom.**

Religijski turizam

- religijski (verski) turizam - jedan od najstarijih oblika turizma čiji koreni sežu u najranija razdoblja istorije ljudske civilizacije
- ljudi zbog religijskih obreda putovali prelazeći velike udaljenosti i posećivali pojedina svetišta

RELIGIJSKI (VERSKI) TURIZAM

obuhvata turistička kretanja i posete religijskim objektima i događajima motivisanih zadovoljenjem religijskih potreba kao primarnim motivacionim faktorom.

- **Religijski turizam - 3 oblika:**

- 1. kao hodočašće;
- 2. kao masovna okupljanja;
- 3. kao obilazak i poseta značajnim religijskim mestima i objektima.

- religiozni turizam - povezan sa *odmorišnim* i *kulturnim* turizmom
 - *kratkotrajni religiozni (verski) turizam*
 - *dugotrajni religiozni (verski) turizam*

- O odnosu hodočašća i turizma teolozi daju kategoričan odgovor:

“**moderni (savremeni) turista nije hodočasnik**”

Osnovna razlika po njima je u tome što:

- Hodočasnik **nežno i sa puno ljubavi pristupa** na sveto mesto, dok turista užurbano prodire (opsesivna sveprisutnost) i osnovni cilj mu je da uradi dobre fotografije i video zapise.
- Hodočasnik do svetog mesta **putuje sa poniznošću i strpljenjem**, a turista dolazi nadmeno i uvek je u žurbi.

Доброћинство
ПОКЛОНИЧКА АГЕНЦИЈА
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

- Religijski turizam ima neke specifičnosti u odnosu na druge vrste turističkih kretanja:
 - veoma su zastupljena **grupna putovanja**, na kojima učestvuju pripadnici iste veroispovesti, u pratnji sveštenika ili stručnog vodiča.
 - Ova putovanja **organizuju specijalizovane turističke agencije** ili sama Crkva, odnosno verska organizacija.
- Među pravoslavnim crkvama jedino Srpska pravoslavna crkva ima i svoju turističku agenciju, tj. Turoperatora („Dobročinstvo“).

- Religijski turizam **nema sezonski karakter**,
 - **koncentracija turista više vezana za određene datume** u verskom kalendaru (verski praznici)
 - ili za neke **posebne događaje** (na primer, dolazak pape u neku zemlju ili sahrana preminulog pape).

Hodočašće u katoličanstvu

- Lurd (Francuska) -1858.
- Fatima (Portugalija), od 1917. godine
- Rim,
- Santiago de Compostela,
- Međugorje (BiH), koje je postalo ne samo verski, već i sociološki, društveno-ekonomski i turistički fenomen.

Lurd

Fatima

CAMINO DE SANTIAGO

EL CAMINO FRANCÉS

Santiago de Compostela

Hodočašće u pravoslavlju

- Jerusalim
- Pravoslavni vernici, ali samo oni muškog pola, odlaze i na grčki Atos (Sveta gora), 20 manastira
- jedan srpski (Hilandar), ruski i bugarski.

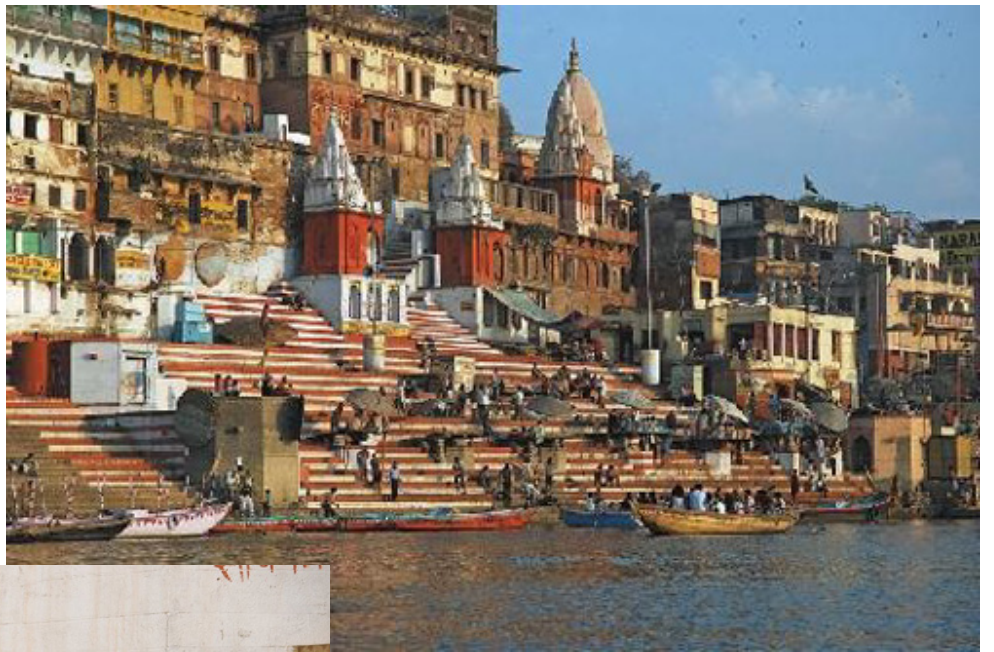

Hodočašće u hinduizmu

- Kumb Mela (2007. godine učestvovalo preko 70 miliona vernika)
- svakih 12 godina prema gradu Allahabadu kreću ogromne mase vernika kako bi se okupale u vodi Svete reke, koja je simbol beskonačnog života.
- Benares ili Varanasi (severna Indija), na reci Gang
- Benares, sa preko 2.000 hramova, poznat je i kao „lotos sveta“.

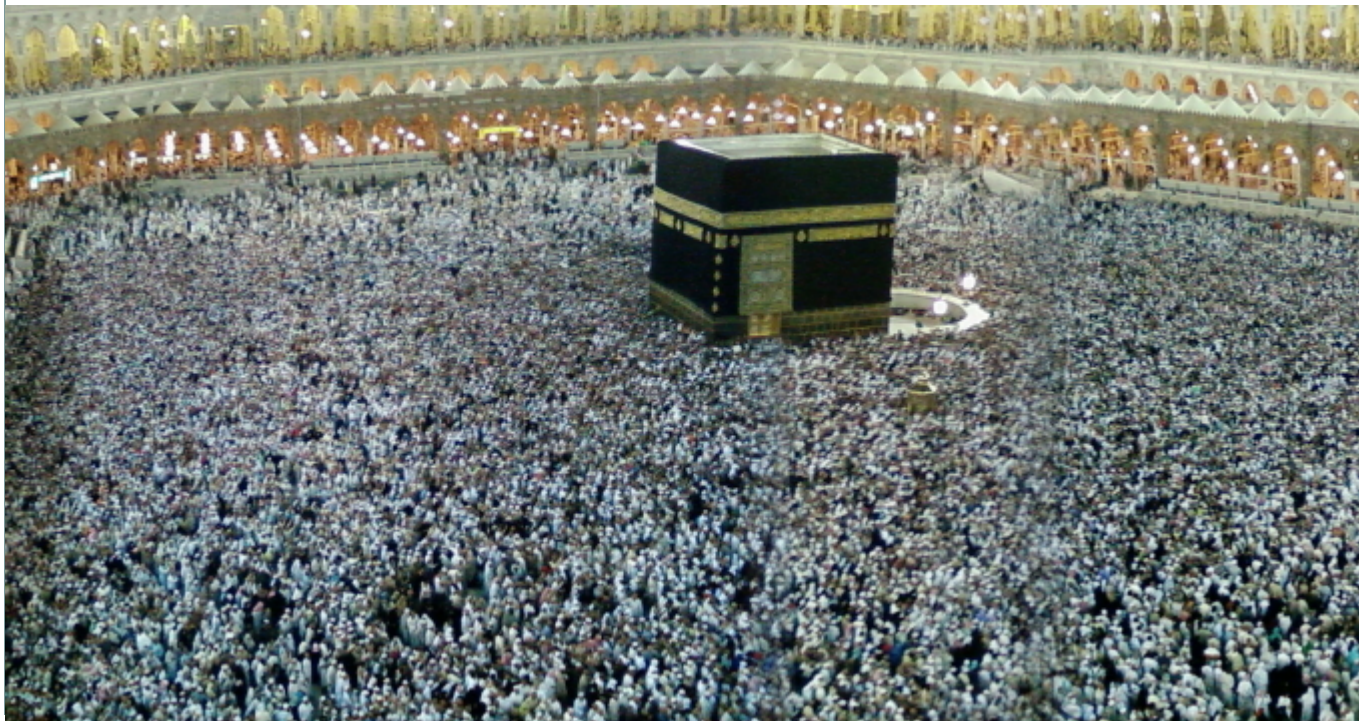

Hodočašće u islamu

- Hadž, u verskoj biti, znači žrtvovanje samog sebe, kao i kretanje prema Alahu.
- Meka - mesto gde se odaje poštovanje Alahu
- prema odredbama šerijata (islamskog prava), jedan vernik može zameniti na hadžu drugog vernika ako je ovaj sprečen.

SRBIJA?

Industrijski turizam

- Industrijska revolucija
- Industrijsko nasleđe
- Revitalizacija

Industrijsko nasleđe se definiše kao aspekt kulturne baštine koji se bavi zgradama i predmetima industrije koja je nasleđena od prošlih generacija te koja se čuva u sadašnjosti i predaje budućim generacijama, a često predstavlja značajnu turističku atrakciju

rudnik uglja u Esenu

Albert Dock

Vielička

Muzej rudarstva Slovenije

Senjski rudnici

Vajfertova pivara u Pančevu

